

Logopeden

Nummer 4/2025

Tema: Samarbete med patientföreningar

AKTUELLT

Nya FUS-riktlinjer
lanserade

FORSKNING

Logopeders erfarenheter
av palliativ vård

UTBLICK

Logopedi på Färöarna -
en översikt

MÖTET

Om patientföreningarnas viktiga roll för våra patienter

- Möt Kerstin Gustafsson på Afasiföreningen i Stockholm

Ges ut av
Logopedförbundet

INNEHÅLL

I mötet träffar vi Kerstin Gustafsson som är något sällsynt. En logoped anställd av en patientförening.

14

FOTO: STINA LINDKVIST

Tre av de fyra svenska logopeder som representerade Sverige och presenterade posters vid Europeiska Dysfagikongressen.

24

FOTO: PRIVAT

INNEHÅLL

- 4. Aktuellt - Logopeder prisade
- 6. Aktuellt - Nya FUS-riktlinjer
- 8. Aktuellt - Logopedtillgången
- 10. Forskning - Ny avhandling
- 14. Mötet - Kerstin Gustafsson
- 18. Forskning - Palliativ vård
- 21. Utblick - Färöarna
- 24. Rapport - Dysfagikongressen
- 26. Fackligt - Löneenkäten ute

Kajsa Söderhielm har disputerat med sin avhandling om teambaserad stroke-rehabilitering.

10

FOTO: PEXELS

REDAKTÖRERNA

logopeden@logopedforbundet.se

Patientföreningar och intresseorganisationer har svårare att rekrytera medlemmar, vilket påverkar ekonomi, verksamhet och påverkansmöjligheter. I detta nummer hoppas vi inspirera till hur du som logoped kan samarbeta med eller bara informera om dessa våra viktiga samarbetspartners. Tema för nummer 1 2026 är Logopedi och AI. Har du tips på någon som använder AI på ett inspirerande sätt? Maila oss!

MAJA JÄGERVALL

STINA LINDKVIST

FOTO: KAJSA SÖDERHIELM

FOTO, FRAMSIDA: STINA LINDKVIST

Logopeden

LOGOPEDFÖRBUNDET

Box 1419
111 84 Stockholm
08-442 44 60
www.logopedforbundet.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Kerstin Wiström
076-030 49 76
kerstin.wistrom@logopedforbundet.se

TRYCK:

Linderöths tryckeri

REDIGERING OCH LAYOUT:

Stina Lindkvist

REDAKTÖRER:

Maja Jägervall och Stina Lindkvist
logopeden@logopedforbundet.se

VETENSKAPLIG REDAKTÖR:

Joakim Körner Gustafsson
logopedenva@logopedforbundet.se

Redaktionen förbehåller sig rätten att språkligt ändra och förkorta bidrag.

UTGIVNINGSPLAN 2025:

Nr	Manusstopp	I brevlådan
1	29 januari	19 februari
2	21 maj	12 juni
3	27 augusti	18 september
4	12 november	5 december

Prenumerationspris: 350:-/år
Utanför Sverige: 350:-/år

ANNONSPRISER: (inkl moms)

Plats-, kurs- och produktannonser	Storlek	Pris
1/1-sida		10 800:-
1/2-sida		7 300:-
1/4-sida		5 100:-

WEBBANNONSER:

Logopeden.se
440 x 1212 pixlar 3250:-
3 veckor för produktannonser,
platsannonser till sista ansökningsdag

ANNONSER SÄNDES TILL:

logopeden@logopedforbundet.se

LEDARE

NÄR DET BLÅSER HÅRT

Vintervindarna viner runt knuten och biter i kinderna. December är alldeles strax här med ljus, värme och dofter, men i skrivande stund är det fortfarande november och det är kargt. När det blåser hårt måste vi hålla i varandra och det är många som känner av det bistra läge som råder i våra regioner och kommuner. Tjänster plockas bort, det är anställningsstopp och på sina håll även utbildningsstopp. Det påverkar hela hälso- och sjukvården, och med det hela samhället. Hur kan vi påverka? Vi går samman. Som enskild person kan det vara svårt, men att vara engagerad i facket innebär att man ges en plattform och en struktur att verka inom. Att vara medlem är på sätt och vis att vara arbetsrättsligt försäkrad. Vi har förhandlare och jurister som hjälper dig när det behövs, och vi har många drivna logopeder som engagerar sig fackligt på sina arbetsplatser och för vår kårs talan. Utöver det är vi också en medlemsorganisation som drivs till stora delar av frivilligkrafter, som driver frågor vi gemensamt har kommit överens om. Vi går samman. På både central och lokal nivå möts logopeder med en gemensam vilja att lära sig mer och att påverka. Det ordnas medlemsmöten, det skrivs debattartiklar, det samtalas med politiker. Det är inte alltid lätt, men det är peppigare än man kanske kan tro.

"Vi går samman. På både central och lokal nivå möts logopeder med en gemensam vilja att lära sig mer och att påverka."

Bredvid oss i påverkansarbetet står funktionsrättsrörelsen. Organisationer som precis som vår till stora delar består av frivilligkrafter, individer som söker gemenskap men också förbättring. Samarbetet med dem sätter vår profession i en kontext. För vem behövs det fler logopedtjänster? För dem. Utanför vår kår, vilka drabbas mest när vi blir sjukskriv-

na pga stress? Våra patienter. Vilka blir utan stöd när logopeder sägs upp i skolorna? Barnen. Vi har gemensamma mål, och därför går vi samman. Det blåser bistra vindar även för dem, och det är viktigare än någonsin att vi hjälper våra patienter att hitta till dem. Fyll på med broschyrer och slå ett slag för gemenskapen.

FOTO: KERSTIN KARLSSON

Kerstin Wiström

Ordförande i
Logopedförbundets styrelse
kerstin.wistrom@logopedforbundet.se

Logopeders prisade

LOGOPEDERNA LINA ÖINERT OCH MATILDA GNISTE HAR TILLDELATS SITS TAL- OCH SPRÅKPRIS 2025

Priset uppmärksammar någon eller några som gör mycket för att hjälpa barn och ungdomar att berika sitt språk på olika sätt. De får priset då de utför språkutvecklande insatser som kan skapa varaktig förändring i den svenska förskolan.

UTBILDNING

Registerutdrag för att ansöka till logopedutbildningen

Utbildningsdepartementet föreslår att det ska vara krav på (belastnings)registerkontroll för antagning till samtliga legitimationsgrundande utbildningar. Efter flera remissomgångar med synpunkter på utredarnas förslag (där endast ett fåtal legitimationsyrken nämndes) kan vi nu konstatera att Utbildningsdepartementet har lyssnat på remissvaren och samtliga legitimationsyrken innefattas. Logopedförbundet står bakom förslaget. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och tillämpas första gången vid antagning till utbildning som börjar efter den 31 december 2027.

Länk till hela promemorian finns på logopeden.se

VERKSAMHETSUTVECKLING

Nytt medicinskt vårdprogram för dysfagi i Skåne

Ett nytt medicinskt vårdprogram för dysfagi hos vuxna har tagits fram i Skåne. Målet med vårdprogrammet beskrivs vara att det ska fungera som kunskapsstöd vid utredning och behandling av patienter med dysfagi och är, i vissa delar, utformad som en "manual".

NÄTVERK

Logopeders i skola och förskola

Programmet för nationell nätverksträff för logopeders i förskola och skola i Gävle 12-13 mars 2026 har nu publicerats. Du hittar länken till program och anmälan via Logopedförbundets kalendarium eller via QR-koden:

NÄTVERK

Första konferensen för privatpraktiserande

4-5 september 2026 arrangerar SvePlog (Sveriges privatpraktiserande logopeders) sin första konferens. Mer information kommer. SvePlog har även lanserat en ny hemsida www.sveplog.se där man bland annat ska kunna söka efter privata logopeders i Sverige.

GLÖM INTE ATT FÖLJA
LOGOPEDFÖRBUNDET

logopedforbundet_sverige

Logopedstudentdagarna 2025

UPPSALA 10-11 OKTOBER

Den 10-11 oktober ägde årets upplaga av logopedstudentdagarna rum i Uppsala. Fredagen bjöd på mingel och under lördagen fick studenter från alla lärosäten i landet samt även studenter från Åbo Akademi lyssna på intressanta föreläsningar. Ämnena rörde sig från selektiv mutism, stamning, röstlogopedi och oralmotorik till arbetsmarknaden för oss logopeder. Under lördagen hölls även årsmöte där en ny styrelse valdes in. Logopedstudentdagarna avslutades med nationssittning på Kalmars nation i sann Uppsalaanda.

Styrelsen 2025/2026 ser ut som följer:

Ordförande: Helena Samuelsson

Web och kommunikationsansvarig: Kajsa Stenlund

Facklig representant: Sara Alrashedi

Logodar-ansvariga: Ola Holtsberg, Alice Malm, Ylva Benitez, Hanna Stenström och Linus Ottosson

ANNONS

KBT för logopeder – praktiska metoder som gör skillnad

Som logoped möter du klienter som behöver mer än teknisk träning. Kursen ger dig metoder från KBT och ACT som hjälper dig att skapa trygghet, bygga motivation och nå hållbara resultat.

Säkra din plats idag!

Läs mer och anmäl dig på
psykologiakademin.com

6 FRÅGOR TILL GRUPPEN FÖR FUS-riktlinjer

Hej Riktlinjegruppen! Ni har relativt nyss publicerat de nya riktlinjerna för FUS, kan ni kort berätta om tillvägagångssättet? Hur startade ni ert arbete?

Vår arbetsgrupp har sitt hem och ursprung i det nationella dysfaginätverket, som årligen ordnar nätverksträffar för logopeder som arbetar med dysfagi. Fokuset för vår arbetsgrupp ligger på instrumentella undersökningsmetoder och vi landade tidigt i insikten att det fanns ett behov av ta fram riktlinjer för FUS, framför allt för att kvalitetssäkra vägen att tillägna sig tillräcklig kompetens för att kunna utföra undersökningen. Vidare är vår bild att det har funnits mycket frågor kring behov av delegering, hygienrutiner och utrustning som vi ville hjälpa till att reda ut.

Vilka delar av arbetet tog mest tid?

Sluttampen att samla in remissvar och bearbeta dessa till en färdig slutprodukt.

Stötte ni på några motgångar?

Tidsmässigt tog processen längre tid än vi från början hade trott, men i övrigt upplever vi att arbetet har flutit på väl utan motgångar.

Har ni några tips till andra personer som funderar på att ta sig an ett riktlinjearbete?

För oss har det varit produktivt att avsätta heldagar där vi har kunnat träffas fysiskt och arbeta med riktlinjen. Det har fallit sig så att arbetsgruppen har en förankring i södra delen av Sverige, så det har varit relativt okomplicerat att få till dessa möten.

Ni kommer även arbeta med riktlinjer för sväljröntgen framöver. Vad ser ni fram emot i det arbetet? Vad kommer ni göra annorlunda mot hur ni jobbade med FUS-riktlinjerna?

Vår bild är att sväljröntgen med logoped som undersökningsmetod är mycket mindre vanligt förekommande än FUS och det finns en större heterogenitet kring hur man lägger upp dessa undersökningar. I ett första skede kommer vi därför att gå ut med en enkät för att kartlägga tillgång, arbetsrutiner, vilka personer som är med vid röntgen och tekniska parametrar. Vi tar så klart med oss erfarenheter från arbetet med FUS-riktlinjen kring vad som har fungerat

väl vad gäller hur vi praktiskt har lagt upp arbetet. Än så länge är vi också samma arbetsgrupp så vi är väl inarbetade med varandra. Det vi också kommer ta med oss är kommentarer som vi har fått från remissrundorna.

Något annat ni vill tillägga?

Riktlinjer är till viss del färskvara och i behov av återkommande översyn och revideringar. Om logopeder ute i landet har kommentarer eller åsikter kring riktlinjen är man välkommen att höra av sig till gruppen, så samlar vi dessa inför en framtida revidering.

MAJA JÄGERVALL

Riktlinjegruppen består av Patrik Kullerbjörk (Helsingborg/Ängelholm), Elisabeth Hallberg (Ystad), Per Martell (Halmstad) och Lizett Norin (Malmö).

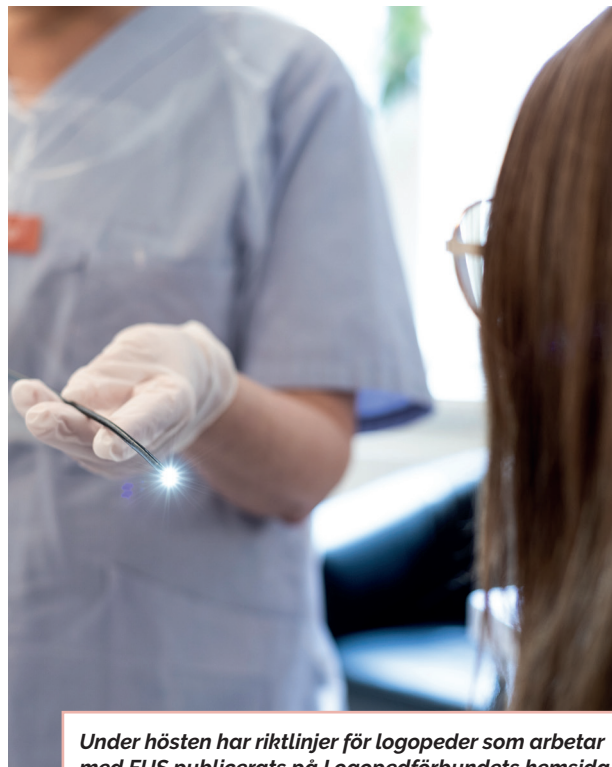

FOTO: LOGOPEDFÖRBUNDET

Under hösten har riktlinjer för logopeder som arbetar med FUS publicerats på Logopedförbundets hemsida. Nästa uppdrag för gruppen är riktlinjer för sväljröntgen.

Manual Nomine Benämningstest för barn från 6 till 11 år Gertrud Edquist hogrefe	Handledning NAVET Nonordsdiktamen, avkodning och elevenkät för grundskolan och gymnasiet Anna Fouganthine Christer Jacobson hogrefe	Handledning DLS 4-6-R Anna Fouganthine Christer Jacobson Rättstavning, Ordförståelse, Läsastighet och Läsforståelse Reviderad version av DLS för årskurs 4-6 hogrefe
 Marika Schütz Klinisk handbok i afasirehabilitering En praktisk guide för logoped hogrefe	Manual CAT-S Comprehensive Aphasia Test – svensk version Kate Swinburn Gillian Porter David Howard Svensk version: Monica Blom Johansson, Angelina Grönberg, Klaudia Ceder, Francesca Longoni, Ingrid Sör och Ingrid Henriksson hogrefe	Handledning DLS För skolor 7-9 och år 1 i gymnasiet Rättstavning, Ordförståelse, Läsastighet och Läsforståelse Birgitta Järpsten Karin Taube Andra upplagan hogrefe

Nyhet!

För språklig kartläggning, bedömning och behandling

hogrefe.se

Hogrefe Psykologiförlaget har en lång tradition av att utveckla, anpassa och publicera psykologiska test och metoder baserade på forskning och vetenskap.

 hogrefe

Logopedtillgången

I SVERIGE ÄR FORTSATT OJÄMLIK

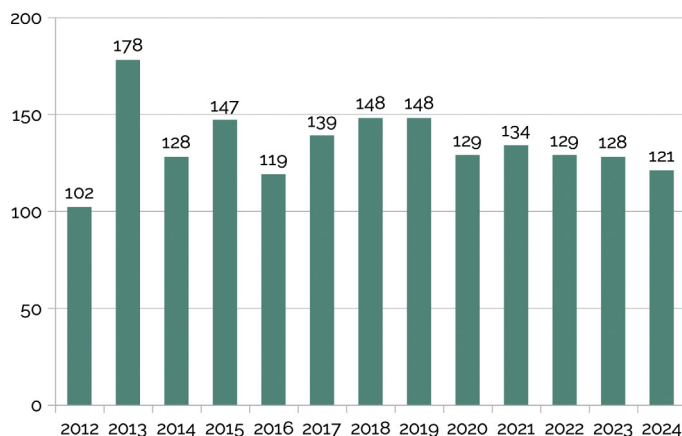
Varje höst publicerar Socialstyrelsen nya siffror över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Logopeden kan konstatera att inga större förändringar skett och att logopedtillgången är fortsatt oläskvärdig nationellt.

TEXT: MAJA JÄGERVALL ILLUSTRATIONER: STINA LINDKVIST

Enligt Socialstyrelsens statistikdatabas för legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal utfärdades det 121 logopedlegitimationer under 2024. Varje år presenteras statistiken i september för föregående år och siffrorna för 2024 visar att det då fanns 3 610 legitimerade logopeder varav 3 080 är under 65 år. 6 % av logopedkåren är män vilket är en liten minskning jämfört med 2022.

Antal legitimationer över tid

Antalet utfärdade legitimationer har legat relativt konstant runt samma antal de senaste åren med en topp 2018 och 2019 då det utfärdades 148 legitimationer vardera år. Om man tittar lite längre bak så var 2013 året då det utfärdades 178 logopedlegitimationer. Det betyder att det alltså är en minskning på 57 legitimationer 2024 jämfört med 11 år tidigare.

Antal utfärdade logopedlegitimationer varje år från 2012 till 2024.

I november 2023 var 2829 logopeder sysselsatta och majoriteten, 79 %, arbetade inom hälso- och sjukvård. Statistiken som siffrorna baseras på är från november 2023. Drygt 300 logopeder är verksamma inom område förskole- och grundskoleutbildning som då borde kunna översättas till skol- och kommunlogopeder.

Fortsatt ojämlik tillgång

Den totala tillgången till logopeder i landet var 20 per 100 000 invånare (2023) vilket är samma som för föregående år. Tillgången till logoped är dock fortsatt mycket ojämlik när man jämför mellan olika län. Gotland fortsätter att hålla i första platsen medan förra mätningens tvåa Västerbotten har fått se sig omsprungen av Uppsala, Östergötland och Stockholm. Noterbart är att Västerbotten är det enda länet i toppskiktet som har tappat i antal logopeder, alla andra har fått bättre siffror alternativt står kvar på samma.

I botten har Värmland och Kronoberg fortsatt att tappa jämfört med de andra länen med lägst logopedbemanning. De har båda fått en mindre logoped per 100 000 invånare sedan förra mätningen. Norrbotten som låg på jumboplats förra mätningen har klättrat från 11 till 13 logopeder, vilket gör att de går om flera län.

Uppmärksamhet i media

Både i Kronoberg och Norrbotten har den dåliga tillgången till logoped uppmärksamats i media

AKTUELLT

via debattartiklar (Kronoberg) och inslag i radio (Norrbotten).

Länkar till dessa finns på logopeden.se. Hör av er till Logopedförbundet nationellt eller länets lokalförening om ni önskar stöd i att göra något liknande i er region.

Logopedtätthet per län, baserat på siffror från Socialstyrelsen. Siffran inom parentes anger förändring sedan föregående år. Siffrorna gäller för 2023.

Län	Logopeder/ 100 000 inv.
Gotlands län	31 (+2)
Uppsala län	28 (+2)
Östergötlands län	27
Stockholms län	26 (+1)
Västerbottens län	26 (-2)
Hallands län	24 (+1)
Västmanlands län	21 (+1)
Västra Götalands län	19 (-1)
Gävleborgs län	18 (+1)
Skåne län	18 (+1)
Jämtlands län	18
Jönköpings län	17 (+2)
Örebro län	16 (+1)
Blekinge län	15 (+1)
Södermanlands län	15 (+1)
Västernorrlands län	15 (+1)
Dalarnas län	14 (-1)
Norrbottens län	13 (+2)
Kalmar län	12
Värmlands län	11 (-1)
Kronobergs län	11 (-1)
Riket	20

Teambaserad strokerehabilitering

EN AVHANDLING OM IMPLEMENTERING OCH UTVÄRDERING

Specialistlogoped Kajsa Söderheim har disputerat vid Karolinska institutet med sin avhandling *Supporting person-centred, team-based stroke rehabilitation with ICT - Implementation and evaluation of F@ce 2.0*.

Syftet med avhandlingen var att implementera och utvärdera F@ce 2.0, en intervention för teambaserad rehabilitering efter stroke med stöd av IKT (informations- och kommunikationsteknologi).

Avhandlingens kvalitativa resultat visar att kombinationen av målsättning baserad på aktivitet och IKT-stöd för att hålla målen levande kan fungera motiverande för personer som får rehabilitering efter stroke. Vid jämförelse mellan interven-

"...närstående beskriver hur interventionen minskar deras ansvar för den närståendes rehabilitering men också möjliggör engagemang."

tionsgrupp och kontrollgrupp såg man dock inga skillnader på självskattade tester mellan baseline och 6 månader.

– Det visade sig att interventionen enbart delvis hade implementerats och att IKT-stödet inte hade använts som det var tänkt. Det kan vara en förklaring till varför man inte såg några skillnader mellan grupperna, berättar Kajsa.

Minskning av "närståendebörda"

Däremot skattade närstående till personer i inter-

FOTO: PRIVAT

Kajsa Söderhielm tillsammans med handledare, opponent och chef efter disputationen. Från vänster: Malin Tistad (bihandledare), Jemma Hawkins (bihandledare), Lisa Kidd (opponent), Kajsa Söderhielm, Ann-Helen Patomella (avdelningschef), Lotta Ytterberg (bihandledare) och Susanne Guidetti (huvudhandledare).

ventionsgruppen signifikant minskning av "närståendeberda" medan det inte var någon skillnad mellan baseline och 6 månader i kontrollgruppen. Detta resultat stärks av en kvalitativ studie där närstående beskriver hur interventionen minskar deras ansvar för den närståendes rehabilitering men också möjliggör engagemang.

Klinisk relevans

Vad gäller avhandlingens kliniska relevans hoppas Kajsa att hennes avhandling kan påverka att vi som logopeder sätter mål i större utsträckning.

– Och då mål utifrån de aktiviteter som patienten vill klara i sin vardag, säger Kajsa.

Forsätter att forska

Kajsa fortsätter nu att forska i två olika forskningsprojekt. Det ena heter ASSIST och genomförs via avdelningen för arbetsterapi vid Karolinska institutet.

– Det handlar om att införa reablement (saknas svensk term) inom hemtjänst. Det innebär ett samarbete mellan hemrehab och hemtjänst med fokus på mål som den äldre själv har satt för aktiviteter i vardagen.

Det andra projektet som Kajsa går in i handlar om att utvärdera användbarheten av en bildstödd version av formuläret Strokehälsa, som är ett redskap för patienter att använda inför återbesök efter stroke. Det projektet genomförs via Centrum för personcentrerad vård, Göteborgs universitet.

Råd inför forskarutbildning

Kajsas projekt var en del av Forskarskolan i hälsovetenskap på KI, vilket gav möjlighet till doktorandstudier på heltid i 4 år. Om man är intresserad av forskarutbildning är Kajsas råd att hålla ett öppet sinne och att man ska tänka på att vi logopeder behövs inom många olika områden.

– Genom att gå utanför det strikt "logopediska" har jag knutit många värdefulla kontakter, men också öppnat mångas ögon för hur vi som logopeder kan bidra på olika sätt inom hälsovetenskaplig forskning, avslutar Kajsa.

MAJA JÄGERVALL

Söderhielm, Kajsa (2025). *Supporting person-centred, team-based stroke rehabilitation with ICT: implementation and evaluation of F@ce 2.0*. Doct.Diss, Karolinska Institutet.

FORSKNING

Avhandling om språklig bearbetning hos barn

Logoped Hanna Lindfors disputerade i september vid Linnéuniversitetet i Växjö. Syftet med hennes avhandlingsarbete var att undersöka om språkbearbetning är specifik för språk eller generell för bearbetning av andra typer av sekvenser som innehåller hierarkisk struktur. Avhandlingen heter *Cognitive processing across verbal and pictorial domains: ERP evidence from adults, children with typical language development, and children with developmental language disorder*.

Läs mer om Hannas avhandling i Logopeden nr 1 2026.

FORSKNING

Avhandling om temperament och tidig kommunikativ utveckling

I oktober disputerade logoped Denise Ollas-Skogster vid Åbo Akademi med avhandlingen *Temperament and communicative development in early childhood: findings from the FinnBrain birth cohort study*. Hennes avhandlingsprojekt visar att spädbarn som är mer nyfikna och utåtriktade (*positiv emotionalitet*) och som har lättare att fokusera och lugna sig (*självreglering*) ofta har starkare kommunikationsförmåga. Dessa barn använde fler gester vid 12–14 månaders ålder och hade större ordförråd vid både 14 och 30 månader.

– Vårt språk utvecklas i samspel med andra, och vuxna spelar därför en avgörande roll. För barn som är mer stillsamma, tillbakadragna eller har svårare att reglera sina känslor kan det vara extra viktigt att medvetet stimulera kommunikationen, men på ett sätt som känns roligt och tryggt för barnet, säger avhandlingens författare Denise Ollas-Skogster i ett pressmeddelande från Åbo Akademi.

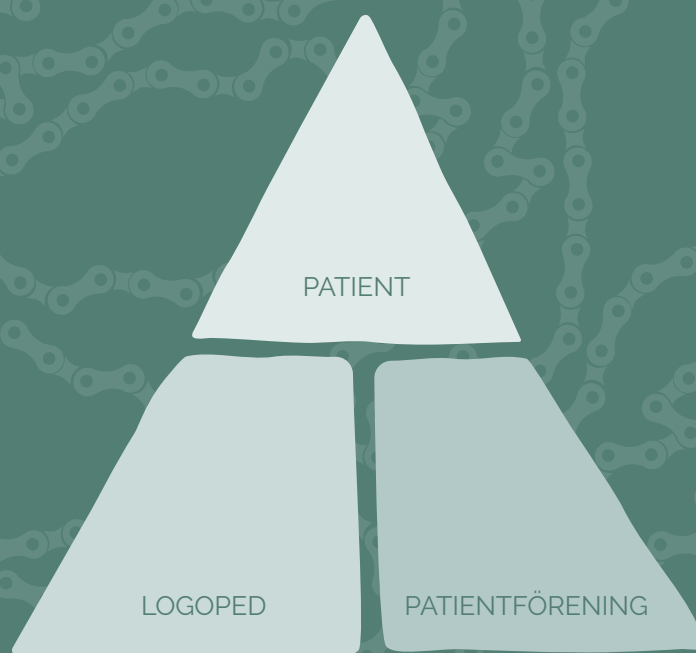
Ollas-Skogster, Denise (2025). *Temperament and Communicative Development in Early Childhood Findings from the FinnBrain Birth Cohort Study*. Doktorsavhandling. Åbo Akademi.

Avhandlingar

Nya avhandlingar av logopeder finns länkade på Logopedförbundets hemsida. Om vi missat någon, maila till: logopeden@logopedforbundet.se

TEMA

Logopeders samarbete med patientföreningar

Patientföreningar och intresseorganisationer som Afasiförbundet / Talknuten, lokala stamningsföreningar, Unga med språkstörning och Dyslexiförbundet med flera får allt svårare att rekrytera medlemmar, vilket påverkar deras ekonomi, verksamhet och påverkansmöjligheter. I *Panelen* möter ni tre logopeder som berättar om sitt samarbete med patientföreningar. Logoped Kerstin Gustafsson är något så ovanligt som en logoped anställd av Afasiföreningen i Stockholm. Om hennes uppdrag kan du läsa i *Mötet*.

SAMARBETE MED

Patientföreningar

Vi ställde tre frågor till tre logopeder som har något slags samarbete med patientföreningar.

1. Hur ser ditt samarbete med brukarorganisationer/patientföreningar ut?
2. Vilka fördelar med samarbetet ser du vad gäller patientnytta och i ditt kliniska arbete?
3. Vad vill du säga till andra som inte samarbetar med brukarorganisationer/patientföreningar men skulle vilja?

FOTO: PRIVAT

SARA LJUNGBERG

Logoped

Skånes kompetenscentrum för elever med dyslexi och dyskalkyli

1. Jag har ett nära samarbete med Dyslexiförbundet i Skåne. Vi diskuterar ofta olika frågor för att belysa dem från olika perspektiv. Vi samarbetar också kring aktiviteter så som gemensamma föreläsningar och informationskvällar.
2. För mig som logoped känns det viktigt att vara insatt i Dyslexiförbundets verksamhet för att kunna hänvisa dit vid behov. För mig som logoped är det mycket intressant att ta del av deras syn på samhällsfrågor som rör dyslexi.
3. Om du funderar på att kontakta en brukarorganisation eller patientförening så gör det. De är viktiga organisationer för våra patienter.

FOTO: DAN TILERT

KARIN DAHLIN

**Specialistlogoped inom tal - stamning och skenande tal
Logopedmottagningen Västerås**

1. Jag är medlem i stamningsföreningen samt mun- och halscancerföreningen här i Västmanland. Vår stamningsförening har tyvärr inte varit aktiv på flera år, men ibland föreläser jag i andra stamningsföreningar och håller i föräldragruppen på förbundets bamläger. Jag informerar patienter om Mun- och halscancerföreningen och deltar ibland i deras aktiviteter. För några år sedan gjorde jag tillsammans med Mun- och halscancerförbundet två informationsfilmer.
2. Föreningarna har möjlighet att ordna något som många logopedmottagningar har svårare att klara. Att se till att patienter kan träffas i grupp. Att föreläsa på föreningars medlemsmöten är ett sätt för mig som logoped att nå ut med kunskap.
3. Jag tycker att man som logoped bör vara medlem i föreningen för den patientgrupp man arbetar med. Det är ett sätt att omvärldsspana, medlemmarna får namn och ansikte på logopeden som kan deras område, och vi hjälper till att få upp medlemsantalet. Kontakta styrelsen om du vill samarbeta, kanske hålla en föreläsning eller om du har förslag på aktiviteter.

FOTO: PRIVAT

KRISTIN LINDÉN

Logoped

Logopedimottagningen, ÖNH, Universitetssjukhuset Linköping

1. På ÖNH-kliniken har vi ett samarbete med patientrepresentant från Sydöstra Mun- och halscancerföreningen (MHC). Patientrepresentanten besöker alla patienter inför laryngektomi. Samma person deltar vid workshop när vi logopeder föreläser på Logopedprogrammet vid LiU. Vi brukar även föreläsa på Mun- halscancerföreningens rehabdagar.
2. En fördel med samarbetet är ökad dialog och möjligheten att nå ut med information kring vad logopeder gör och kan göra. Ibland träffar vi medlemmar som opererats eller genomgått strålbehandling för många år sedan som inte längre har kontakt med oss, men som nu har någon form av nytillkomna besvär med röst, sväljning eller tal och kan då uppmuntra dem att söka kontakt för att få en bedömning.
3. Det känns på många sätt givande att ha en kontakt med patientföreningen. Ibland träffar man gamla patienter som är tacksamma för den hjälp de fått och det är i just denna föreningen ett väldigt härligt gäng som sprider glädje och hopp - bara det i sig är ju ett jätteviktigt komplement till den kliniska vardagen.

Kerstin Gustafsson är

Logopeden på Afasiföreningen

- Om engagemang, information och bristande medlemstal

Tre dagar i veckan arbetar logoped Kerstin Gustafsson med patienter med afasi på Danderyds sjukhus, övriga dagar ägnar hon åt sin anställning på Afasiföreningen i Stockholm. Kerstin betonar patientföreningarnas viktiga del i aktivitets- och delaktighetsperspektivet

TEXT: MAJA JÄGERVALL BILDER: STINA LINDKVIST

Kerstin Gustafsson har arbetat som logoped inom neuroområdet i snart 20 år. Först inom slutenvården för att sedan gå över mer och mer till öppenvården på Logopedkliniken på Danderyds sjukhus där hon har arbetat större delen av sin logopedkarriär. Hennes fokus de senaste åren har varit helt på afasi och därför var det mycket passande när Afasiföreningen i Stockholms län utlyste en logopedtjänst 2012. Kerstin sökte och fick jobbet och sedan dess har hon ägnat 40 % av sin logopedtid på Afasiföreningen. Där arbetar personalen bland annat med att stötta personer med afasi och deras anhöriga på olika sätt. Föreningen är en del av Afasiförbundet som har länsföreningar i hela landet.

Arbetar med att sprida kunskap om afasi

- Större delen av min tid ägnar jag mig åt att infor-

"Men engagemang i en förening eller organisation kan samtidigt inte bygga på att logopeder ska engagera sig helt ideellt i en verksamhet."

mera och föreläsa, säger Kerstin.

Hon håller även i studiebesök för gymnasieungdomar på vård- och omsorgsprogrammet, har återkommande kurser för kommunal personal och anhöriga. Exempel på kurser är kommunikationspartnersträning, SCA (Supported Conversation for adults with Aphasia) och samtalsmatta.

Kerstin bidrar även med sitt logopediska perspektiv i intressepolitiska frågor.

Till Kerstin kan man även komma om man vill få självträningsprogram på datorn. Det finns ett datorrum på Afasiföreningen men man kan även få hjälp till sin egen dator hemma. Afasiföreningen i Stockholms län är en av få verksamheter som har en egen logoped anställd.

- Vi har en varierad verksamhet med ca 80-90 besök varje vecka, berättar Kerstin.

Under hennes tid på Afasiföreningen har antalet

utbildningar ökat vilket hon tycker är roligt. Det är viktigt att sprida kunskap. Logopeder som arbetar i Stockholm har även möjlighet att följa med sin patient till Afasiföreningen för att till exempel få hjälp med att se vilka aktiviteter som kan passa den specifika individen.

– Det händer inte lika ofta längre men det är viktigt att logopeder vet att möjligheten finns, säger Kerstin.

Vikten av engagemang

Att engagera sig är bra och det behövs. Men engagemang i en förening eller organisation kan samtidigt inte bygga på att logopeder ska engagera sig helt ideellt i en verksamhet, menar Kerstin.

– Det kräver att kommuner och regioner förstår att det behövs en verksamhet för dessa patienter. De måste stödja de Afasiföreningar som finns uteländt så att de kan utveckla sin verksamhet.

Många verksamheter vittnar nu dock om sänkta

"De personer som inte kan återgå till arbetet på grund av sin kroniska afasi behöver få stöd i vad man kan göra istället. Det måste finnas en vettig verksamhet för dem att komma till."

bidrag och sjunkande medlemsantal vilket försvårar arbetet med att finnas för patienterna efter att rehabperioden är över. Det är svårt att veta varför det är färre som blir medlemmar, Kerstin får frågan om det digitala samhället kan spela in och på något

sätt tagit över en del av behovet.

Hon upplever dock att just denna patientgrupp, personer med afasi, kan ha svårt att hantera de olika digitala plattformarna.

– Vi har även digitala grupper men vår upplevelse är att många medlemmar ändå vill ses fysiskt. Det går ju bara att spekulera i varför medlemsantalet sjunker.

Hon tycker att sociala medier kan vara ett bra hjälpmedel för personer som har svårt att kommunicera, om de klarar att hantera dem. Men samtidigt behöver det digitala samhället bli mer tillgängligt.

Material som finns på hemsidan

I sitt arbete på Afasiföreningen har hon varit med

Afasiförbundets broschyr "Samtalsguide vid afasi" och har nyligen kommit ut i ett mer lättläst format. På Afasiförbundets hemsida finns även andra material som vänder sig till patienter, anhöriga och vårdpersonal.

Hjarnatillsammans.se

Kerstin vill även tipsa om hemsidan *hjarnatillsammans.se* som är en kunskapsbank för personer med förvärvad hjärnskada och deras anhöriga. Det startade som ett arvfondsprojekt där olika aktörer i Stockholms län gick ihop och skapade ett nätverk som tog sin form i en hemsida. Där finns nu bland annat kostnadsfria utbildningar och aktuell information om aktiviteter. Även om aktörerna är Stockholmsbaserade så försöker de hålla **så mycket som möjligt** av informationen generell så den vänder sig till alla oavsett var man bor.

och förvaltat ett material som kan delas ut till alla anhöriga som har en person med afasi i sin närhet. Den heter "Samtalsguide vid afasi" och har nu kommit ut i ett mer lättläst format.

– Förhoppningen är att denna broschyr ska nå alla som behöver den, på strokeavdelningar i Stockholm har den delats ut i flera år som rutin, säger Kerstin.

Afasiförbundet har även annat material på sin hemsida som vänder sig till patienter, anhöriga och vårdpersonal.

Vikten av att informera

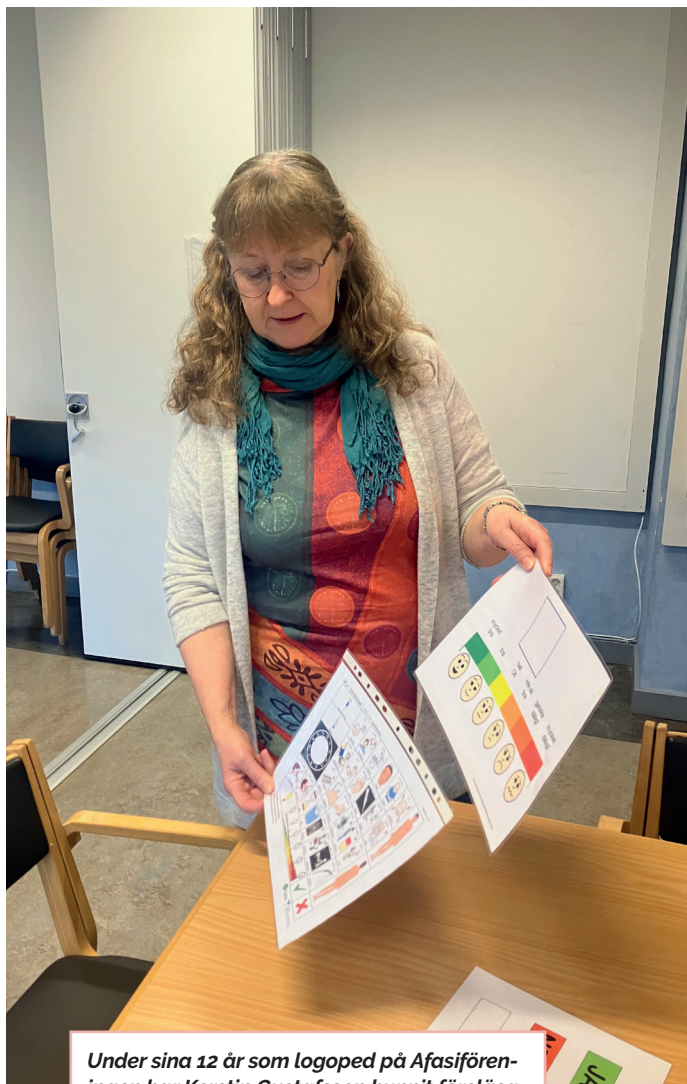
Afasiföreningen i Stockholms län startade på 70-talet för att det var anhöriga som såg att det fanns ett behov. Ett samhälle som engagerar sig är en förutsättning för att de grupper som är mer utsatta ska kunna få det stöd som de behöver.

Kerstin tycker det är en skyldighet att vi som logopeders ska informera om att Afasiföreningarna finns, alternativt Afasiförbundet om länsföreningen inte är aktiv i den region som man bor.

– Det är ett minimikrav, säger hon. Vi ska ju jobba enligt ICF och ha med oss både aktivitets- och delaktighetsperspektivet.

Om fler får veta att Afasiföreningarna finns kan det leda till ett ökat medlemsantal som gör att Afasiförbundet kan få en bättre ekonomi. Då kan de i sin tur göra mer för sin målgrupp.

– De personer som inte kan återgå till arbetet på grund av sin kroniska afasi behöver få stöd i vad man kan göra istället. Det måste finnas en vettig verksamhet för dem att komma till. De måste kunna leva ett värdigt liv, avslutar Kerstin. ■

Under sina 12 år som logoped på Afasiföreningen har Kerstin Gustafsson hunnit föreläsa, utbilda och informera många gånger.

Efter kontakt med Afasiförbundets kansli bekräftar man att de har tappat många medlemmar de senaste åren och det är svårt att rekrytera nya. De har samtidigt många logopeders som engagerar sig på många sätt i deras olika verksamheter, allt ifrån språkgrupper till styrelseposter i olika län vilket är positivt. Det engagemanget är avgörande för att man ska kunna ha igång viss verksamhet. Det finns både de som får timlön och de som arbetar ideellt. Man poängterar att logopeders måste informera sina patienter och anhöriga om Afasiförbundet för att de ska få veta om att de finns.

Logopeders samarbete med patientföreningar

Logopeder kan hjälpa patientföreningar, förbund och organisationer att sprida kunskap om att de finns. Här följer ett urval som har valt att kort beskriva sin verksamhet så att du som logoped kan veta vad de står för och vilka de vänder sig till.

Afasiförbundet/Talknuten

Afasiförbundet/Talknuten organiserar personer med afasi och språkstörning/DLD och deras anhöriga. Vi har många föreningar i landet med verksamhet och aktiviteter för medlemmar men erbjuder även direktmedlemskap i förbundet med digitala föreläsningar, det språkstimulerande spelet Levla upp mm. Vi arbetar med påverkan för personer med afasi och DLD rättigheter inom tre prioriterade samhällsområden – hälsa och rehabilitering, digital delaktighet, skola och utbildning. Följ oss i sociala medier och på www.afasi.se

Unga Med Språkstörning

UMS

Vi vill gärna tipsa om ungdomsföreningen Unga med språkstörning (UMS). Föreningen är till för unga mellan 13-30 år med språkstörning och anordnar träffar där man kan umgås och ha kul tillsammans. Det är kostnadsfritt att bli medlem och delta i aktiviteter, som bowling, laserdome och spelkvällar. UMS arbetar också med att öka kunskapen om språkstörning. Läs mer här: www.ungamedsprakstorning.se

FUB

FUB arbetar för att barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning (IF) och deras anhöriga ska ha goda levnadsvillkor. FUB arbetar med intressepolitiskt påverkansarbete på nationell, regional och kommunal nivå. FUB erbjuder även mötesplatser för personer med IF och deras anhöriga.

DHB

Riksförbundet DHB finns till för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning samt deras familjer. Hos DHB tror vi inte ensam är stark, vi är en organisation av och för familjer. Kommunikativa funktionshinder är inte en persons problem utan allas utmaning. DHB ser till hela familjen behov och intressen under barnets väg från förskolan till arbetslivet.

RIKSFÖRBUNDET Attention

Attention

Riksförbundet Attention är en medlemsorganisation för personer med NPF och deras anhöriga. Vi arbetar för att alla med NPF ska få ett fungerande liv och sprider kunskap om diagnoserna adhd, autism, Tourettes syndrom och DLD/språkstörning. Vi erbjuder gemenskap bland annat genom ett 50-tal lokalföreningar, och påverkar beslutsfattare för att samhället ska erbjuda rätt vård och stöd åt vår målgrupp. Det finns information, råd och stöd att hämta på www.attention.se. Där kan man också bli medlem för att stötta vårt arbete.

P.S Vi har mycket material även för yrkesverksamma och du som logoped är också varmt välkommen som medlem. Det går att bli medlem som privatperson eller som organisation/företag.

Logopeders upplevelser och erfarenheter av palliativ vård

Inom ramen för sin masterutbildning vid Linköpings universitet skrev Anni Tiittanen sin masteruppsats om logopeders upplevelser och erfarenheter av att arbeta med vuxna patienter som får palliativ vård i Sverige.

Idén till att göra en master fick Anni när hon hade arbetat som logoped i ett år.

– I Finland har alla logopeder läst en femårig utbildning och därmed blev jag nyfiken på att också inhämta mer kunskap inom logopedi men även annan hälso- och sjukvård, berättar Anni.

Tack vare Linköpings universitets distansutbildningsmöjlighet, var det möjligt för henne att läsa sista året av masterutbildningen fast hon hade sin bas i Finland.

Masteruppsatsens ämne kom till Anni efter att hon hade gått en endagsutbildning om palliativ logopedi.

– Jag blev väldigt nyfiken på att lära mig mer om palliativ vård och hur logopederna är inkopplade

i det arbetet. Eftersom det inte finns så mycket forskning om ämnet tillgänglig, kom jag och mina handledare fram till att utgå ifrån intervjuer med kliniskt verksamma logopeder om deras erfarenheter och kunskaper om palliativ vård och logopedi.

"Studiens resultat tyder på att logopeder har en betydelsefull roll i omhändertagandet av vuxna patienter som får palliativ vård."

Studiens syfte

Studiens syfte var att undersöka hur logopeder beskriver sina upplevelser och erfarenheter av att arbeta med vuxna patienter som får palliativ vård samt att identifiera framtida utvecklingsmöjligheter ur verksamma logopeders perspektiv.

Logopedens roll i teamet

Studiens resultat tyder på att logopeder har en

I sin masteruppsats intervjuade Anni Tiittanen logopeder om deras erfarenheter och kunskaper om palliativ vård.

FOTO: PEXELS

FOTO: PRIVAT

Annis råd till den som funderar på en master

Ta kontakt med någon som gör en master för att kunna dela tankar och erfarenheter under hela processen. Masterskrivandet kan vara rätt ensamt jämfört med att studera på logopedprogrammet.

– Jag upplever att det stödet jag fick från andra studerande gav mig större känsla av trygghet och stabilitet i mina studier, säger Anni. Det var dessutom både givande och inspirerande att följa andra studenternas uppsatsskrivande.

betydelsefull roll i omhändertagandet av vuxna patienter som får palliativ vård. Logopeder kan känna sig trygga i att logopeder ska finnas även för denna patientgrupp. Att en patient får palliativ vård innebär inte automatiskt att logopeden ska kopplas bort, utan insatserna ska planeras utifrån patientens individuella behov. Deltagarna i studien beskrev arbetet som väldigt betydelsefullt, men även känslösamt. När det gäller bedömning och implementering av logopediska insatser för patienterna, beskrevs beaktandet till patientens livskvalitet vara centralt i arbetet.

Anni berättar att teamarbetet beskrevs vara en väsentlig del i arbetet och studien visar även på ett behov av att utbilda andra professioner i logope-

ders arbetsområden.

– Det vore även att föredra att logopeder inkluderas som en naturlig del av de team som arbetar med patienter som får palliativ vård i stället för att arbeta på konsultativ basis, säger Anni.

Behov av riktlinjer och vidare utveckling

För att kunna utveckla logopedens roll i den palliativa vården föreslår Anni i sitt masterarbete att riktlinjer skulle kunna ge ett strukturerat stöd för logopeder som arbetar med målgruppen. Detta för att kunna stödja logopeder i hantering av de etiska dilemman som uppstår i arbetet inom palliativ vård samt främja en jämlik vård för alla patienter.

Det hade även varit önskvärt om en logopedresurs fanns tillgänglig under hela vårdprocessen för att tidigt involveras i den palliativa vården.

– Ett konkret förslag är såklart att anställa fler logopeder på palliativa enheter och inom specialiserad palliativ hemsjukvård, avslutar Anni.

MAJA JÄGERVALL

ANNONS

Nytt material från Språka Mera!

Med Språka Meras nya böcker och kortspel kan ni leka med språket och öva olika språkljud.

K-ljudet med Kocko Kanin

F-ljudet med Fia Fladdermus

Böckerna och kortspelen ingår i serien om Språkisar. Materialet är framtaget av logopeder.

Läs mer och handla på www.sprakamera.se

CHATTANOOGA®

VITALSTIMNORDIC.COM

Optimera Dysfagibehandlingen med Chattanooga VitalStim Plus!

Chattanooga VitalStim Plus – den effektiva och beprövade kompletterande metoden för oralmotorisk träning vid dysfagi och sväljsvårigheter! Era patienter förtjänar det bästa.

Chattanooga VitalStim Plus

Kompletterande metod

Integrera VitalStim Plus som ett komplement till er nuvarande rehabiliterande interventioner som exempelvis oralmotorisk träning.

Evidensbaserat

VitalStim Plus är grundad på omfattande forskning och stöds av systematiska översikter. Det är en beprövad metod som bygger på vetenskap och bevisade resultat.

Visuell och hörbar feedback

Genom NMES (neuromuskulär elektrisk stimulering) och sEMG Biofeedback ger VitalStim Plus era patienter konkret feedback under sväljövningar och förstärker den neuromuskulära signalen.

Kliniskt validerad

Certifierat och används av över 1100 terapeuter i Danmark, allt från rehabilitering på Rigshospitalet till inom kommunal vård. Beprövad och erkänd metod internationellt.

En pålitlig resurs

Hjälper era patienter på deras resa mot en bättre sväljfunktion. Att lägga till NMES (neuromuskulär elektrisk stimulering) till sväljterapi ökar signifikant effektiviteten av behandlingen.

Vi anordnar regelbundet kurser och workshops och utformar även gärna skräddarsydda interna utbildningar.

Kontakta din produktspecialist nedan för mer information.

Kontakta din produktspecialist

Helene Garpefors

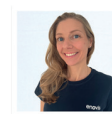
0730 43 70 20
helene.garpefors@enovis.com
Stockholm, Uppsala, Örebro
Västernorrland, Gävleborg

Hugo Eriksson

0763 11 28 22
hugo.eriksson@enovis.com
Blekinge, Kalmar, Skåne, Halland
Kronoberg, Jönköping, Norrbotten

Elisabeth Andersson

0702 09 71 19
order.nordic@enovis.com
V. Götaland, Dalarna, Västmanland
Värmland, Södermanland, Östergötland
Gotland, Västerbotten, Jämtland

Studier:

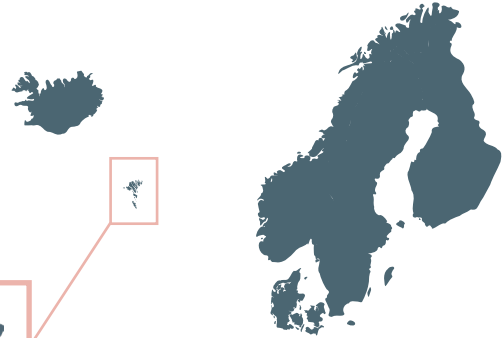
1. Alamer, A., Melese, H., & Nigussie, F. (2020). Effectiveness of Neuromuscular Electrical Stimulation on Post-Stroke Dysphagia: A Systematic Review of Randomized Controlled Trials. *Clinical interventions in aging*, 15, 1521–1531. <https://doi.org/10.2147/CIA.S262596>
2. Chen, Y. W., Chang, K. H., Chen, H. C., Liang, W. M., Wang, Y. H., & Lin, Y. N. (2016). The effects of surface neuromuscular electrical stimulation on post-stroke dysphagia: a systemic review and meta-analysis. *Clinical rehabilitation*, 30(1), 24–35. <https://doi.org/10.1177/0269215515571681>
3. Crary, M. A., Carnaby Mann, G. D., Groher, M. E., & Helseth, E. (2004). Functional benefits of dysphagia therapy using adjunctive sEMG biofeedback. *Dysphagia*, 19(3), 160–164. <https://doi.org/10.1007/s00455-004-0003-8>

Artikel 1-3: The authors declare there is no conflict of interest

ENOVIS/DJO Nordic AB | Murmansgatan 126 | 212 25 Malmö | 040 39 40 00 | ENOVIS.se

UTBLICK

Færøarna

- Storlek: 1 399 km²
- Befolkning: 54 719 (2024)
- Antal logopedar: Ca 14

The field of speech language therapy IN THE FAROE ISLANDS

In connection with ALF inviting the Faroe Islands to join the Nordic council for speech-language therapy associations, we would like to provide an overview of how speech-language therapy is practiced in the Faroe Islands.

TEXT: ELIN REINERT PETERSEN & MONA NATTESTAD STEINTÚN **BILDER:** PRIVATA

Our practice partly resembles the Danish model, but typically, professionals in the Faroe Islands must cover a broader range of areas than is common in Denmark.

We now have a considerable number of university-trained speech-language therapists in the Faroe Islands, all educated in Denmark. There are around 14 with university degrees in speech-language therapy, and more are on the way! Additionally, we know of about seven with diploma-level education in speech-language therapy.

There are no direct continuing education opportunities for speech-language therapists in the Faroe Islands, but

we keep up with courses, training, and webinars offered in other countries, especially Denmark. Some of us have attended various events through ALF. Occasionally, professionals from different fields visit the Faroe Islands to hold courses, lectures, and presentations relevant to our field.

Children and Youth

In the children's sector, we have a nationwide PPR service (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) called Sernám. Sernám covers all aspects of child development, including general and specific language difficulties as well as reading and writing challenges. Compared to Denmark, Sernám

På Färöarna fick ungefär 14 logopeder fördelat på en befolkning om knappt 55 000 personer.

FOTO: WIKIMEDIA

handles tasks typically managed by both PPR and special education centers. The agegroup for tasks in Sernám is children from 0-18.

Speech-language therapists assess language difficulties and identify areas for intervention. This includes both direct teaching and guidance for parents and educators. Sernám aims to move toward a more consultative approach, but speech-language pathologists still believe direct teaching is necessary, so our work is a combination of consultative and direct intervention.

Research is being conducted on children's language acquisition, and materials are being developed to better target language support. We hope research will play a larger role in the future.

Speech-language therapists at Sernám also organize an annual interdisciplinary cleft palate conference on the Faroe Islands. Professionals from Denmark and the Faroe Islands meet to plan surgical, orthodontic, and speech-language interventions for Faroese children with cleft in lip/palate and jaw asymmetries. We also conduct voice assessments and provide intervention up to age 18, along with

guidance for parents and educators.

Continuing Education for Educators

We teach language acquisition and stimulation to pedagogy students. Additionally, speech-language therapists have helped establish continuing education for teachers and educators in language, literacy, and dyslexia. This training equips them with the skills to work in these areas. As part of this, we teach the use of testing materials that have been developed or adapted to Faroese conditions.

Adult Department

In the adult department, tasks related to aphasia, neurological diseases, voice disorders, and hearing are handled at the hospital. The task is to examine and intervene with those affected as well as to guide relatives. In addition, assessments, guidance, and assistance are provided regarding various issues related to the hearing area.

In addition, *Almannaverkið*, which in Denmark would correspond to the social services, also offers services for adults with language-related difficulties. This is a relatively

newly established area, which is still being developed and currently does not have many positions. The target group is citizens aged 18-67, and the task is rehabilitation in connection with, among other things, stroke, neurological diseases, voice difficulties, and cochlear implants. People who are older than 67 don't get much help yet.

Speech-language therapists are also affiliated with Glasir College, where the main task is to guide, advise, and teach students with dyslexia and reading/writing difficulties.

Private Practice

Some members of our association work in private practice, covering both children and adults. Their tasks include assessment and intervention for language difficulties and hearing-related services, including hearing aid fitting and guidance.

In the Faroe Islands, speech language pathologists are not licensed, which means that citizens who choose private help must pay for everything themselves. For example, if you seek help from a licensed psychologist, occupational therapist, or physiotherapist, you will have half of the amount reimbursed. If Denmark reaches an agreement on the licensing of speech language pathologists, we will try to work further on a licensing agreement in the Faroe Islands.

Collaboration

Speech-language therapists in the Faroe Islands often collaborate with other professionals, both internally and externally. Internal collaboration is typically with other occupational groups in the same workplace while external collaboration is with occupational groups in other institutions. Typical interdisciplinary collaboration includes

psychologists, special education advisors, physiotherapists, occupational therapists, doctors, school and college teachers, educators, and professionals in various special education services.

Professional Association

In January 2024, a professional association for university-trained speech-language therapists was established in the Faroe Islands. The goal is to create a forum for exchanging and discussing topics across different areas of speech-language therapy. We also hope to raise awareness of our field through lectures, education, and public outreach.

Growing Demand

Like in other countries, we are experiencing a growing need for speech-language therapy services. There is significant immigration to the Faroe Islands and strong influence from English on the Faroese language.

Additionally, more children are being diagnosed with autism and ADHD, which often leads to specific communication challenges. These difficulties typically require direct intervention and ongoing collaboration between families and professionals, which can be time-consuming and affect how resources are allocated.

Our dream is to gain more resources and time to work more purposefully with challenges in language, speech, hearing, and literacy. There is also a great need to develop Faroese materials for both assessment and intervention. Because we have our own language, we cannot simply use Danish materials without adapting and translating them. This important work requires both funding and time.

Elin Reinert Petersen

Graduated as a speech-language therapist from the University of Southern Denmark in 2016. Ever since completing her education, she has worked at Sernám, where she assesses, teaches, and provides guidance related to language and speech difficulties in the field of children.
Mail: Elin@sernam.fo

Mona Nattestad Steintún

Graduated as a speech-language therapist from the University of Copenhagen in 1997. She has worked in many different fields and now works as a speech-language therapist/reading specialist at the Faroe Islands' largest high school, Glasir College. In addition, she is affiliated with Sernám, where she, together with others, has developed observation and test materials as well as courses in language and dyslexia. Mail: mona@sernam.fo

EUROPEISKA Dysfagikongressen

Den Europeiska dysfagikongressen 2025 samlade 350 deltagare från världens alla hörn och hölls i den historiska staden Aten. Kongressveckan inleddes med ett omfattande utbud av *Precongress courses*, specifika fördjupningskurser som täckte allt från FUS och sväljröntgen på vuxna till trakeostomi, manometri och framtidens rehabilitering vid dysfagi.

Ett område som fått ökad uppmärksamhet sedan föregående år är *pediatric dysphagia*. Årets kurs fokuserade på sväljröntgen för barn, där objektiva mätmetoder för exempelvis retention diskuterades, liksom vilka konsistenser och mängder som bör testas. Standardisering av undersökningen, strålningsdoser och total strålningstid var centrala teman. Professor Kelly Weir var huvudföreläsare och bidrog med både klinisk och forskningsbaserad expertis. Temat för huvudkongressen var i år Advancing Dysphagia Care – Innovations and Best Practices.

Vi var fyra logopeder från Sverige som deltog och presenterade tre posters:

- En fallbeskrivning av en framgångsrik behandling av en 8-årig pojke med hjärnstamstroke och närmast locked-in syndrom: Intensive Dysphagia Rehabilitation in a Child with Basilar Artery Thrombosis: A Case Study (Presenterad av Jesper Stigenberg. Medförfattare: Gustav Willén Nordgren

& Margareta Gonzalez Lindh)

- En poster om sväljsvårigheter efter strålbehandlad larynxcancer – en tvåårsuppföljning: Swallowing Function Trajectories in Patients with Laryngeal Cancer - A 24-Month Retrospective Study Post-Radiotherapy (presenterad av Margareta Gonzalez Lindh)
- En poster om normal sväljsäkerhet över vuxenlivet: Swallowing Safety Across the Lifespan: Normative FEES Data in Healthy Adults (presenterad av Per Martell)

Själva konferensen pågick i tre intensiva dagar och bjöd på både banbrytande forskning och kliniskt tillämpbara ämnen. För några av oss som följt ESSD-konferenserna under flera år är det spännande att se hur evidensen kring behandlingsmetoden Phagenyx vuxit fram. När tidiga studier om intrafaryngeal sensorisk stimulering med Phagenyx presenterades på kongressen för många år sedan lät det futuristiskt och avlägset. I år presenterades flera studier som visade lovande behandlingsresultat för patienter med grav dysfagi och trakeostomi på IVA och metoden verkar allt mer kliniskt förankrad i flera länder.

En stor del av konferensens behållning var möjligheten att ta del av det omfattande posterutbudet och att nätverka med kollegor från olika länder och verksamheter.

Nästa år hålls konferensen i Leiden utanför Amsterdam och vi uppmuntrar fler svenska logopeder att åka dit för att ta del av det senaste inom dysfagiområdet.

FOTO: PRIVAT

MARGARETA GONZALEZ LINDH
Med dr, specialistlogoped Gävle sjukhus

GUSTAV WILLÉN NORDGREN
Logoped, Gävle sjukhus

JESPER STIGENBERG
Logoped, Gävle sjukhus

PER MARTELL
Doktorand, specialistlogoped Hallands sjukhus

De svenska deltagarna vid den Europeiska Dysfagikongressen 2025: Per Martell, Gustav Willén Nordgren, Jesper Stigenberg och Margareta Gonzalez Lindh.

Fem av konferensarrangörerna: Helena Zetterman, Amanda Bengtsson Espinoza, Beatrice Engström, Karin Huss och Mia Bäcklin.

FOTO: PRIVAT

NATIONELL Röstlogopedisk konferens

För andra gången arrangerades en konferens av röstlogopedteamet på Logopedkliniken, Danderyds sjukhus. I år hölls konferensen den 2–3 oktober på Östergårds i Danderyd, med 63 deltagare från hela landet.

Torsdagen fokuserade på hur ålder och hormoner påverkar rösten. Dagen inleddes av Viveka Lyberg Åhlander, professor vid Lunds universitet, som presenterade forskning om äldres röst och kommunikation. Därefter föreläste Pontus Wiegert, foniater på Skånes universitetssjukhus och doktorand vid Lunds universitet, om hormonernas inverkan på stämband och röst under livets olika faser – med särskild tonvikt på förändringar som sker när hormonnivåerna minskar med åldern. Amanda Bengtsson Espinoza, logoped på Danderyds sjukhus och utbildad sångpedagog vid Complete Vocal Institute i Köpenhamn, presenterade sitt examensarbete om Complete Vocal Technique vid presbyfoni. Fiktiva patientfall diskuterades i grupper, med fokus på vilka insatser som bedöms mest hjälpsamma vid ålders- eller hormonrelaterade röststörningar. Pontus Wiegert bidrog med ett läkarperspektiv till de logopediska diskussionerna. Kvällen avslutades med mingel och middag för att främja nätverkande.

På fredagen inledde Nova Kruskopf Eriksson, logoped på Sahlgrenska universitetssjukhuset, med att presentera

sitt masterarbete. Studien visade att svenska förskollärare har dubbelt så hög risk för heshet och nästan 4 gånger så hög risk för rösttrötthet jämfört med normalpopulationen. Karin Huss, specialistlogoped på Danderyds sjukhus och doktorand vid Karolinska Institutet, presenterade därefter appen Rösthjälpen – hur plattformen fungerar, hur andra regioner kan teckna avtal för att skapa individanpassade övningsprogram och hur patienter med röststörningar upplever att träna med appen. Resten av dagen ägnades åt temat beteendeförändring och följsamhet till behandling. Erik Andersson, psykolog inom psykiatri i Stockholm och docent vid Karolinska Institutet, föreläste, visade illustrerande filmer och ledde falldiskussioner.

Vår förhoppning med konferensen var att vi alla skulle få påfyllning av kliniskt relevant kunskap, möjlighet att diskutera tillsammans med kollegor inom samma fält samt tillfälle att nätverka. På fredag eftermiddag kunde vi lämna Östergårds med vår önskan uppfylld. Vi ses igen 2027.

KARIN HUSS, AMANDA BENGTSSON ESPINOZA, HELENA ZETTERMAN, BEATRICE ENGSTRÖM, MIA BÄCKLIN, SOFIA NORRMAN & RENÉE SANDIN
ARRANGÖRER, LOGOPEDKLINIKEN, DANDERYDS SJUKHUS

Löneenkät

2025

Genom att svara på enkäten bidrar du till viktig lönestatistik för förbundet. Ju fler som svarar - desto bättre blir kvalitén på statistiken. Lönestatistiken kan du sedan använda när du till exempel förbereder dig inför lönesamtalet eller ska byta jobb.

Enkäten skickas till dig från SRAT via mail, men finns även på "mina sidor" och ska besvaras senast 31 december.

FOTO: PEXELS

LOKALFACKLIGT

Årsmöte i Västra Götaland

Logopedförbundet Västra Götaland har haft årsmöte, och den här gången var årsmötet digitalt. Logopedförbundets ordförande Kerstin Wiström var gäst och gav en intressant och uppskattad presentation om vad som är på gång nationellt. Styrelsen berättade om årets som gått och vilka frågor vi fokuserat på: omorganiseringen av barnlogopedin i Västra Götaland, påverkansarbete för att få in logopeder i basuppdrag i Vårdval Rehab, och samarbete med Fysioterapeuterna och Sveriges arbetsterapeuter gällande arbetsmiljön i vårdvalet. Vi kommer att fortsätta arbetet med dessa frågor, och är du som medlem intresserad av att få veta mer om det eller har förslag på andra frågor, ta gärna kontakt med oss på slofvast@gmail.com eller skriv till oss på instagram @logopedforbundetvastragotaland

ARBETSMILJÖ

Extra ersättning till gravida som har förbjudits att arbeta

Arbetsdomstolen har i en dom slagit fast att gravida inom offentlig sektor, det vill säga stat, region och kommun, som av arbetsmiljökäl förbjudits av sin arbetsgivare att arbeta har rätt till högre ersättning än den graviditetspenning som Försäkringskassan betalar ut. Bakgrunden är att många kvinnor har förlorat inkomst när de i stället för lön har tvingats att ta ut graviditetspenning samt i och med förbudet att arbeta utsatts för diskriminering enligt mödraskyddsdirektivet.

Ta kontakt med SRAT via radgivning@srat.se för stöd gentemot arbetsgivaren om du har förbjudits att arbeta på grund av graviditet någon gång mellan 2015-2025.

UTVECKLINGSARBETE

Logopeder i ledande roller - Visionsdokument

Logopedförbundet har publicerat ett visionsdokument som handlar om logopeder som chefer/i ledarroller. Det är en del i arbetet med att stärka logopeders inflytande i hälso- och sjukvård samt i andra sektorer.

"Vår vision är att genom ett fokuserat samarbete med SRAT aktivt stödja våra medlemmar i att ta steget in i och utvecklas i chefs- och ledarroller, och därmed säkerställa att logopediska perspektiv integreras i viktiga strategiska beslut. Genom att främja en kultur där chefsrollen ses som en naturlig och attraktiv karriärväg, skapar vi en starkare logopedkår och bidrar till en högre kvalitet i vårdens utveckling."

Hela dokumentet finns att läsa på Logopedförbundets hemsida.

NOMINERA Uppsatspriset till Gunnar Bjuggrens minne

FOTO: PIXABAY

Logopedförbundet delar vart tredje år, i samband med förbunds-
mötet, ut ett uppsatspris i logopedi om 5 000 kronor ur Gunnar
Bjuggrens minnesfond. Syftet är att stimulera och uppmärksamma
de studenter som genom sina examensarbeten bidrar till professio-
nens utveckling.

Färdigställda och godkända magisteruppsatser i ämnet logopedi
kan nomineras för utmärkelsen och uppsatsen får maximalt vara tre
år gammal vid inlämnandet. Alla författare måste vara medlemmar
i Logopedförbundet.

**Nominera till uppsatspriset genom att maila:
info@logopedforbundet.se senast 1 februari 2026.**

NY MEDLEMSFÖRMÅN

Nu kan du som medlem i Logopedförbundet/SRAT köpa biobiljetter till rabat-
terat pris. Logga in på SRAT:s hemsida och klicka dig vidare till förmåner för att
se vilka biografer som är anslutna och för att beställa biljetter med rabatten.

PÅVERKANSARBETE

Flera debattinlägg av förbunden

Debattinlägg av Logopedförbundet
och Afasiförbundet har synts i olika lo-
kaltidningar under oktober i samband
med Nordiska afasidagen. Temat för
dagen, som var satt av Afasiförbundet,
var "Fler logopeder i primärvården"
och debattinlägget skrivet på samma
tema. Även i samband med DLD-da-
gen publicerade Logopedförbundet
en debattartikel tillsammans med
Afasiförbundet på sajten Vi lärare.

Läs mer på logopeden.se

WEBBINARIUM

Lagar och regler i pedagogisk verksamhet

Om du missade webinariet "Lagar
och regler för logopeder i pedagogisk
verksamhet" finns det nu på Logoped-
förbundets hemsida. Du hittar det
under medlemsinlogg under fliken
"aktuella kurser och webinarier".

LOKALFACKLIGT

Medlemsmöte i Jönköping

Logopedförbundet Jönköping anord-
nade i oktober ett välbesökt medlems-
möte som gästades av förbundets
ordförande Kerstin Wiström. Temat för
mötet var "Rädda systemet eller rädda
dig själv" och man diskuterade sådant
som etisk stress, evidensbaserad vård
och arbetsgivaransvar.

GLÖM INTE LOGOPED-
FÖRBUNDETS YOUTUBE-KANAL
MED INFORMATIONSFILMER

tobiidynavox®

Vägen till självständighet börjar med TD Snap®

Vikten av läs- och skrivkunnighet

Att som AKK-användare utveckla läs- och skrivkunnighet är en avgörande del i vägen mot självständighet. I TD Snap finns ett inbyggt tangentbord som spelar en viktig roll i denna utveckling. Användaren kan utforska tangentbordet och på så sätt få naturlig exponering för bokstäver, ljud och ord som stärker förståelsen för skriftspråket.

Nyckeln till självständighet

Att stödja AKK-användare i att bli läs- och skrivkunniga handlar därför inte bara om att lära sig bokstäver och ord – det handlar om att ge verktyg till ett liv med ökad självständighet, delaktighet och egen röst.

Läs mer om TD Snap på se.tobiidynavox.com eller kontakta oss på sweden.sales@tobiidynavox.com för att boka ett möte med din regionsansvariga.